

SORUN ODAKLI GENÇLİK YAZININDA ÇEVRE VE GENÇ

AKTİVİSTLER

Servet ÇINAR¹

Hikmet ASUTAY²

Öz

Greta Thunberg sayesinde, iklim değişikliği sorunu dünya çapında ana gündem maddelerinden biri haline gelmiştir. Bu konudan hareketle, sorun odaklı gençlik yazını açısından etkili Thunberg'in hikayesi ile K. Boie'nin eseri arasında konusal bağlar kurulmaya çalışılmıştır. Gençlik yazınının bir alt türü olarak sınıflandırılan sorun odaklı gençlik yazınında çocuk ve gençlerin dünyalarında karşılaştıkları çeşitli problemler, genellikle roman türünde işlenir. Bu çalışmada, Almanya'da çocuk ve gençlik yazınının önemli yazarlarından Kirsten Boie'nin "Jeder Tag ein Happening" adlı ergenlik romanı incelenip, sorun odaklı gençlik yazını açısından değerlendirilmiştir. Almanya'da yerel bir çevre sorununu işleyen bu roman çerçevesinde gençlerin çevrelerindeki sorunları bir alt-kültür oluşturarak çözmeye iten nedenler irdelenmiştir. Ayrıca günümüzde dünyaca ün kazanan genç iklim aktivisti Greta Thunberg'in³ başlattığı küresel ısınma konusundaki farkındalık oluşturma çabasının toplumdaki yankılarına da değinilmiştir.

Anahtar Sözcükler: ergenlik yazını, ergenlik sorunları, alt-kültür, sorun odaklı gençlik yazını, genç etkililiği

ENVIRONMENT IN THE PROBLEM-ORIENTED YOUTH LITERATURE AND YOUNG ACTIVISTS

Abstract

Thanks to Greta Thunberg, the problem of climate change has become one of the main agenda items worldwide. From this aspect, it was attempted to establish the subject ties between K. Boie's novel "Jeder Tag ein Happening" and the story of the activist Thunberg in terms of problem-oriented youth literature. In the problem-oriented youth

¹ Öğr. Gör., Galatasaray Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Yabancı Diller Bölümü, scinar@gsu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3644-0310

² Prof. Dr., Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Bölümü, Alman Dili Eğitimi AD, hikmetasutay@yahoo.de, ORCID: 0000-0002-0533-7708

³ Bu makalede aktivist yerine 'etkinci', aktivistlik yerine de 'etkincilik' kavramları kullanılacaktır. TDK'ya göre etkinci; "Toplumsal veya politik değişim meydana getirmek, belirli sorunlara dikkat çekmek için özel amaçlı etkinlik gerçekleştiren kimse, aktivist." olarak tanımlanmaktadır.

literature, various problems that children and youngsters face in their worlds are generally dealt with in the novel genre. In this context, novel can be considered as a means of values education with the socially responsible actions and initiatives of youth for their own problems. Within the framework of Boie's novel, which deals with a local environmental problem in Germany, the reasons that lead to the solution of the problems of youngsters around them by forming a subculture are analyzed. The repercussions of global warming, initiated by the globally renowned climate activist Greta Thunberg, were also addressed.

Keywords: adolescence literature, adolescence problems, subculture, problem-oriented youth literature, youth activism

Giriş

Değişen dünya düzeni sayısız alanda gelişmelerin ve yeniliklerin yanı sıra, birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Bu sorunların en önemlilerinden biri de kuşkusuz çevre sorunlarıdır. Bu sorunların bazıları sadece yetişkinleri ilgilendirir gibi gözükse de asıl etkilenen ve daha çok gelecekte etkilenecek olan yine çocuk ve gençlerdir. Farklı bir açıdan bakıldığında, örneğin küresel ısınma gibi bazı sorunlar aynı zamanda gençlerin de ilgisini çeker boyuta gelmiştir ve gençler de bu konularda sorumluluk alarak etkinliğe yönelmektedirler. Bu bağlamda gençlerin var olan toplumsal konulara ilgisini çeken veya onlara bir takım değerlerin eğitimini gerçekleştirmeye hizmet eden yazınsal eserler de okulda veya okul dışında önemli bir araç olarak yerini sağlamlaştırmaktadır.

Çocuk ve gençlik yazını açısından bakıldığında toplumda ya da gençliğin kendi dünyalarında yaşadıkları sorunların ya da belli başlı sorun odaklarının işlendiği eserler sorun odaklı gençlik yazın bağlamında değerlendirilir. Yazın yoluyla çocuk ve gençlerin sorunlarının işlenmesi Batı dünyasında ülkemize kıyasla çok daha önceleri başlamıştır. Yılmaz ve Yakar (2018) sorun odaklı çocuk yazınının Türkiye’de henüz emekleme döneminde olduğunu öne sürmektedirler. Kural (2012) ise ülkemizde çocuk ve gençlik yazınındaki sorun odaklı eserlerin Batı dünyasının çeşitliliği karşısında oldukça yetersiz kaldığını tespit etmiştir.

Kirsten Boie’nin 1993 yılında yayımladığı “Jeder Tag ein Happening” adlı romanı, eser başkişisinin ergen olması ve genelde onun sorunlarına yer verdiği için bir ergenlik romanı olarak görülebilir. 1950 yılında dünyaya gelen Kirsten Boie, üniversitede Almanca ve İngilizce bölümlerini okuduktan sonra, Edebiyat Bilimi alanında doktora yapmıştır. 1983 yılına kadar bir süre öğretmenlik de yapan Boie, sonrasında kendini yazarlığa adayarak sayısız çocuk ve gençlik yazını örneğinde eserler ortaya koymuştur. Almanya’da çocuk ve

gençlik yazını alanında birçok ödüle layık görülen Boie, günümüzde bu yazın türünün önemli yazarları arasında yer almaktadır.

Bu çalışmada öncelikle ilgili alan yazını taranmıştır. Birinci bölümde ergenlik yazını kavramı altında alt kavram olarak yer alan ergenlik romanı, sorun odaklı gençlik yazını ve bir alt-kültür olarak ergenlik konuları işlenmiştir. İkinci bölümde eser biçimsel ve içerik bağlamında çözümlenmiştir. Üçüncü bölümde yakın geçmişte Greta Thunberg öncülüğünde gelişen genç etkinciliğine ve bu hareketin etkinliklerinden örneklerle yer verilmiştir. Sonuç bölümünde ergenlik çağındaki gençlerin birer etkinciye dönüşmeye başladığı yeni toplumsal gerçeklik ortamında, bu türden eserlerin birer değerler eğitimi aracı olarak görülebileceği vurgulanmıştır.

Ergenlik Romanı ve Sorun Odaklı Gençlik Yazını

Bu bölümde öncelikle ergenlik romanı kavramı tanımlanıp irdelenecek ve ergenlik romanıyla ilişkili olarak sorun odaklı gençlik yazını ele alınacaktır.

Ergenlik Romanı Kavramının Açıklaması

Ergenlik romanı, çocuk ve gençlik yazınının bir alt türü olarak ele alınmaktadır. Çocuk ve gençlik yazını, temelde çocuk ve gençler tarafından okunan yazın türü olarak nitelendirilmektedir (Ewers, 2000, s. 2). Ergenlik romanı ise, ergenlik çağındaki bir insanı veya genci eser başkışısı olarak barındıran ve onun dünyasına özgü olay veya konuları, kimlik sürecini ve ergenlik bunalımlarını öyküleştiren ele alan gençlik romanları olarak tanımlanabilir (Asutay, 2013, s. 8). Roman dışındaki diğer yazın türlerini de kapsayacak şekilde ergenlik yazını olarak tanımlanabilmektedir (Ewers, 1992). Bu yazın türü her ne kadar son elli yıl içerisinde oldukça popüler hale gelse de, tarihsel kökleri daha eskilere dayanmaktadır. Kökleri 18. yüzyıla kadar uzanan bu roman türünde gençlerin ergenlik çağına girmeleriyle birlikte başlayan sürekli bir değişim süreci içerisinde yaşadıkları kendini keşfetme/bulma ve kimlik problemlerini konu edinmektedir (Ewers, 1992, s. 291). Bu bağlamda Alman yazınında Goethe'nin "Die Leiden des jungen Werthers" (1776) ve Karl Philipp Moritz'in "Anton Reiser" adlı romanları ergenlik romanının tarihsel ilk örnekleri olarak sayılabilir (Ewers, 1989, s. 11). Ergenlik romanı tanımlamasında, yine ona yakın olan, kısmen iç içe geçmiş, bazı diğer türlerden de söz etmek gerekebilir. Neydim'e göre (2005) ergenlik romanına yakın türler olarak eğitim ve gelişim romanları, sorun odaklı yazın ve yine yetmişli yıllarda öğrenci hareketlerinin yazını olarak görülen "jeans yazını" ile "genç kız yazını" da sayılabilir. Bu noktada özellikle sorun odaklı gençlik yazınına temel oluşturduğu tezinden hareketle "jeans yazını" kavramı ele alınabilir (akt. Asutay, 2013, s. 8).

“Jeans Yazını” yetmişli yıllarda öğrenci hareketleri dönemindeki gençlik yazınıni belirtmek için kullanılan gençlik yazını türünün adıdır. Bu bağlamda “Jeans-Yazını” yetmişli yılların gençlik edebiyatı olarak belli bir yazın tarihi dönemini işaret etmektedir (Flaker 1975). O dönemde ortaya konulan şiir, dram ve düzyazı eserleri bu adla anılmaktadır (Asutay, 2013, s. 9). Bu yazının başlangıcı olarak kabul edilebilecek eserler Jerome David Salinger’ın “The Catcher in the Rye (1951)” ve eski Doğu Almanya’da Ulrich Plenzdorf’un “Die neuen Leiden des jungen W. (1973)” adlı eserlerdir. Asıl olarak bir yetişkin yazını olarak yayımlanan bu eserler gençler tarafından oldukça ilgi görmüştür. Çünkü eserlerin konuları genel olarak yetişkinlerin norm ve dayatmalarına bir başkaldırı niteliği taşıyan gençlere ait öyküleri barındırmaktadır (Asutay, 2013, s. 10). Ewers’e göre (1989) “jeans yazını” ister işlediği konular açısından, isterse yapısal veya dilsel açılardan değerlendirildiğinde, ergenlik romanlarından ayrılmamaktadır, bu nedenle “jeans” romanları ergenlik romanları olup öğrenci hareketleri dönemine ait bir türdür.

Ergenlik romanları; ‘jeans yazını’nda olduğu gibi işlediği konularda ergenlerin dünyasında oluşan alt kültür öğelerine yer vermektedirler. Bu alt kültür öğeleri; ergenlerin kendi aralarında kullandıkları dil, giyim tercihleri, saç kesimleri, takıları, okudukları yazınsal türler, dinledikleri müzik, izledikleri filmler, boş zaman etkinlikleri yoluyla ergenlik romanı içinde yansıtılmaktadır. Doksanlı yıllara gelindiğinde gençliğin dünyasında artık medya oldukça önemli bir role sahip olurken, medya yoluyla oluşan gençlik alt kültürü daha önceki nesillere kıyasla artık yetişkinlerden çok daha fazla uzaklaşmaktadır. “Yetişkinler için hiçbir anlam ifade etmeyen, sanki yabancı bir dünyaya aitmiş izlenimi veren kavramlar gençlerin dünyasında yerini sağlamlaştırmaktadır.” (Schweikart, 1996, s. 44). Bunun nedeni yeni teknolojilerin öncelikli olarak çocuk ve gençler tarafından hızlı bir şekilde algılanması ve bu teknolojik gelişmelere ayak uydurma konusunda yetişkinlere göre çok daha hızlı olmalarıdır.

Sorun Odaklı Gençlik Yazını

Sorun odaklı gençlik yazını 1970’li yıllarda öğrenci hareketleri döneminde ortaya çıkan “Jeans Yazını” sonrasında seksenli yıllarda ortaya çıkmıştır (Ewers 1998). Avrupa’da özellikle Almanya’da öğrenci hareketleri sonrasında projeler dönemi olarak adlandırılan seksenli yıllarda çevre hareketi, atom enerjisi karşıtlığı vb. gibi pek çok çevre sorunları gençlik yazınında da konu edilir olmuştur. Bu bağlamda yazılan gençlik yazını eserleri de sorun odaklı gençlik yazını olarak adlandırılmış, her bir sorun odağı da kendi adıyla alt başlıklar halinde gruplandırılmıştır, örneğin; şiddet sorun odaklı, cinsel sorun odaklı, çevre sorun odaklı, uyuşturucu sorun odaklı vd. gibi. Sorun odaklı yazın yetişkin yazını içinde de

varolduğundan, kriter olarak eserin kahramanları başlıca kriter oluşturmaktadır. Eser başkışı ya da kişileri ergenlerden oluşan kitaplar, sorun odaklı ergen roman olarak adlandırılmaktadır. Bu anlamda sorun odaklı ergen yazın, yazınsal dönemlerden bağımsız olarak her zaman varlığını koruyan bir tür adıdır. Günümüzde de çeşitli sorun odaklarına göre yazılmış ve yazılan pek çok sorun odaklı ergen romanlar bulunmaktadır.

Daha önce de belirtildiği gibi J. D. Salinger ve U. Plenzdorf ile başlayan bu süreç, sürekli bir devinim içerisinde. Ewers (1989) 1970’li yılların ortalarından 1990’lara kadar gelen süreç içerisinde gençlik edebiyatının “...yeni, eleştirel, açık, sorun odaklı, politik ve sosyal olaylara ilgili...” bir hale geldiği görüşünü dile getirmiştir. İşte gençliğin varoluşsal sorunlarını irdeleyen ergenlik romanından farklı olarak, sorun odaklı gençlik yazını gençliğin türlü sorunlarını eserlerin ana eksenine oturtarak incelemektedir. Bu bakış açısıyla, bir roman hem ergenlik romanı özellikleri taşıırken hem de sorun odaklı gençlik yazınının bir örneği olarak yorumlanabilir. Sorun odaklı gençlik yazınında işlenen sorunlar çok çeşitlilik gösterebilir ve bu sorunlar dönem dönem değişerek yerini başkaca sorunlara bırakabilmektedir. Örneğin 1980’li yıllarda Almanya’da işlenen başlıca sorunlar; barış sorunsalı, çevre sorunları, nükleer gücün ‘barışçıl’ kullanımı, yabancılarla ve mültecilerle ilgili sorunlar olarak sayılabilir (Ewers, 1989, s. 7). Bunlara yine gençlerin karşılaşılabilecekleri uyuşturucu sorunu, cinsel taciz, şiddet sorunu ve örneğin günümüzde dijital bağımlılık ya da siber şiddet gibi sorunlar da eklenebilir. Bu bakımdan konusal olarak sorun odaklı yazın türü içinde kahramanlarının ergenlikten yetişkinliğe geçiş süreci de yer aldığından, sorun odaklı ergenlik romanları da denebilmektedir. Bu tarz kavram ayrımları gençlik yazınbilimi içinde yapılmaktadır (Ewers, Gansel vd.).

Çevre Sorunu Odaklı Eserler

Sorun odaklı çocuk ve gençlik yazını konuları içerisinde kimi eserler, çevre konularını eserin ana eksenine koyarak işlemektedir. Bu türden eserler genellikle çevre kirliliği, doğal ortamın bozulması, nesli tükenmekte olan canlılar, denizlerin kirliliği, nükleer santraller ve iklim sorunlarını öykülemektedirler. Çocuk ve gençlik eserlerinde çevre konusunu ilk olarak başlıca bir unsur olarak işleyen ve çocukları çevre konularını sahiplenmeye teşvik eden ilk eser olarak 1971 yılında Dr. Seuss tarafından yayımlanan “The Lorax” adlı eser göze çarpmaktadır (Echterling, 2016, s. 287). Bu eserdeki aynı ‘The Lorax’ adlı karakter şöyle demektedir: “I am the Lorax. I speak for the trees for the trees have no tongues.”⁴ (Seuss

⁴ “Ben Lorax’ım. Ağaçların dili olmadığından onlar için konuşurum.” (Bu çeviri ve bu çalışmadaki diğer tüm çeviriler tarafımdan yapılmıştır).

Geisel, 1971). Bu akım o günden bu yana gelişerek, seksenli yıllarda yerini sağlamlaştırmıştır ve doksanlı yıllarda oldukça yaygın hale gelmiştir. Özellikle 1986 yılında yaşanan Çernobil nükleer felaketi bu tip yayınların artmasında tetikleyici bir unsur olmuştur. Ukrayna'daki Çernobil nükleer santralinde gerçekleşen patlama sonrasında yayılan radyoaktif dumanlar Avrupanın birçok ülkesinde olduğu gibi Almanya'da da acil önlemlerin alınmasını gerektirmiştir. Örneğin Almanya'da çocuk ve gençlik yazınının önemli temsilcilerinden Gudrun Pausewang'ın 1987'de yayımladığı "Die Wolke (Bulut)" adlı eserinde bir nükleer reaktörde çıkan arıza sonucu yaşanan çevre felaketi öykülenmiştir. Eserin başkışisi olan ergenlerin nükleer yağmurdan etkilendiği bu eser, Almanya'da büyük beğeni toplayan çevre sorunu odaklı eserlerin önemli bir örneğidir. Günümüzde çocuk ve gençlik yazınında çevre ve iklim konularını ele alan sayısız eser bulunurken, birçok farklı kurum ve kuruluş sadece bu tür eserlere yönelik ödüller vermektedir.⁵ Ayrıca Almanya'da Deutsche Akademie für Kinder- und Jugendliteratur e.V. adlı bir dernek (Çocuk ve Gençlik Yazını Akademisi) web sitesinde, çocuk ve gençlik yazınında çevre ve iklim konularında aylık olarak kitap önerilerinde bulunmaktadır. Ayrıca Alman çevre kurumunun da (Umweltbundesamt) web sitesinde çocuk ve gençlik edebiyatında çevre konularını işleyen eserlere yer verdiği bir okuma listesi bulunmaktadır. Son dönemde ortaya konulan eserlerde özellikle iklim sorunları revaçtadır. 2019 yılında Claus Hecking, Charlotte Schönberger ve Ilka Sokolowski tarafından yayımlanan "Unsere Zukunft ist jetzt! – Kämpfe wie Greta Thunberg fürs Klima"⁶ adlı eserde, çevre ve iklim sorunlarına karşı her bir bireyin yapabileceği bir şeyler olduğu tezinden hareketle belirli önerilerde bulunulmuştur.

"Jeder Tag ein Happening" Adlı Eserin Çözümlemesi

Bu bölümde Kirsten Boie'nin bir ergenlik romanı olan "Jeder Tag ein Happening" eseri biçimsel ve içerik açısından incelenecektir. Romanın içeriğinin incelenmesinde yukarıda sözü geçen ergenlerin kimlik bulma ve ergenlik bunalımlarının yanı sıra, ergenlerin alt kültür olarak benimsedikleri kılık-kıyafetleri, dilleri, nesiller arası çatışmalar ve -sorun odaklı yazın bağlamında da ele alınabilecek- yaşadıkları temel problemlere yer verilmiştir.

Biçimsel Çözümleme

Otobiyografi şeklinde kaleme alınan diğer ergenlik romanlarında olduğu gibi (Asutay, 2013, s. 14) *Jeder Tag ein Happening* romanında da ben-anlatıcı kullanılmıştır. Kirsten Boie,

⁵ Örneğin ABD'de The Nature Generation adlı çocuk ve gençleri çevre ve iklim konularında bilinçlendirme gayesi güden bir sivil toplum örgütü her yıl "Green Earth Book Awards" ödülünü verirken, Almanya'da bir doğa parkı tarafından çocuk ve gençlik yazınında çevre ödülü ("Umweltpreis der Kinder- und Jugendliteratur") her iki yılda bir verilmektedir.

⁶ Geleceğimiz şimdi! – İklim İçin Greta Thunberg gibi mücadele et!

modern “Ben” romanının anlatım tarzını bu romanda da ortaya koymuştur. Romanın birçok yerinde iç monologlar ve bilinç akışı tekniği kullanılırken, birçok yerde diyaloglara da yer verilmiştir. Eserin hiçbir yerinde çizim veya resme yer verilmemiştir. Toplam 16 adet bölümde ele alınan roman, 142 sayfadan oluşmaktadır.

İçerik Çözümlemesi

Bu alt başlıkta eser içerik çözümlemesi yapılmıştır. Bu bağlamda öncelikle romanın karakterleri tanıtılmış ve romanın genel bir özetine yer verilmiştir. Devam eden bölümlerde çocuk ve gençlerin yüzleştikleri problemler (nesil çatışmaları, ergenlik bunalımları vs.) ele alınmıştır. Bu bağlamda eserde geçen gençlik alt kültürüne ait öğelere yer verilmiştir. Son olarak romanda öne çıkarılmak istenen eğitsel değerlere eserden örnekler verilmiştir.

Romandaki tek ana karakter 13 yaşındaki bir genç kız olan Anna’dır. Diğer karakterler ise: Anna’nın büyükannesi Ömchen, anne-babası Irene ve Rudolf, kız-erkek kardeşleri Lea ve Jason, Anna’nın okuldan kız arkadaşı Geesche, Geesche’nin annesi ve kardeşi Christian, yine Anna ve Geesche’nin okuldan tanıdıkları bir genç Sven-Oliver. Bunun dışında ayrıca bazı karakterlerin de (komşular vs.) romanda zaman zaman bahsi geçmektedir.

Eser başkişisi olan ergen kahraman Anna’nın çevresinde gerçekleşen olayların konu edildiği romanın asıl konusu Anna’nın çevresindeki olaylar için bir şeyler yapmaya başlaması gerektiğini kavramasıyla gelişir. Civardaki bir çocuk parkı zehirli maddeyle kirlenmiş ve iki yıldan beri kapalı tutularak, hizmete açılmamıştır. Anna bu durumdan hiç memnun değildir. Yakın zamanda bir çocuk da parkta oynayamadığından, evinin yakınlarında oynarken feci bir araba kazası geçirmiştir. Bu, Anna için bardağı taşıran son damladır. Anna çevresindekileri harekete geçirip, bu durumun değişmesi için arayışlara girecektir. Eser, ergenlik çağında olan Anna’nın çevresindeki bir çevre sorunuyla başa çıkması üzerine kurulmuştur.

Gençlik Alt Kültür Sorunları

Romanda yer alan ergenlik sorunlarından ilki Anna’nın saçları ile ilgilidir. Romanın ana karakteri Anna saçlarını yeni kazıtmıştır. Anneannesi onun yeni saç kesimiyle ilgili yorum yaparken Anna’nın annesinin davranış tarzını da sevmediğini ekleyerek şöyle demektedir: “Und bei dir habe ich nur deshalb noch Hoffnung, dass das rebellische Wesen dazu gehört. Zwei Jahre gebe ich dir noch. Diese Haare!”⁷ (Boie, 1993, s. 13). Anna ise saçlarını harika bulduğunu söyleyerek, annesi Irene’nin hiçbir tepki göstermemesine rağmen iyi bir seçim yaptığını düşünmektedir. Çünkü saçlarını aslında annesinin tepkisini görmek

⁷ “Ve senden yana hala ümidimin olmasının tek sebebi, bunun (ergenliğin) isyankâr bir doğası olması. Sana iki sene daha veriyorum. Şu saçlara bak!”

amacıyla böyle kestirmiştir. Sınıftaki arkadaşları ise Anna'nın saç kesimi konusunda ikiye bölünmüştür: Cesur olduğunu düşünenler ile aptal olduğunu düşünenler. Kimse onun böyle daha güzel olduğu fikrini savunmamaktadır. Anna'nın yeni saç modeli öğretmenlerin de gözünden kaçmamıştır. Biyoloji dersi öğretmeni Rübelsberger, Anna'yı sınıfın önüne çağırması ve bunu 'insan kafatasının biçimini yaşayan bir örnekte göstermek fırsatını kaçırmamak adına yaptığını' ifade etmiştir. Anna öğretmenin bu davranışını saygısızca bulsa da, protesto etmemiştir. Diğer türlü sanki saçlarından utandığının düşünülmesinden çekinmiştir. Anna saçlarını tamamen bilerek isteyerek kazıttığını şöyle ifade etmektedir.

Ich hatte sie mir ganz bewusst rasieren lassen, obwohl ich erst im dritten Frisiersalon eine Friseurin gefunden hatte, die dazu bereit gewesen war. Die beiden vorigen hatten erklärt, dazu bräuchte ich als Minderjährige die Einwilligung meiner Eltern, was bestimmt das größte Unfug des Jahrhunderts ist. Ich glaube nicht, dass sich die Gesetzgeber in Stadt und Land jemals mit der Frage beschäftigt haben, wer über die Haarlänge der Minderjährigen entscheidet. Die Friseurinnen waren einfach zu feige.⁸ (Boie, 1993, s. 14).

Anna burada gittiği üçüncü kuaförün saçını kestirdiğini, çünkü diğer ikisinin korktukları için ebeveynlerinin iznini görmek istediğini ve bunu yüzyılın saçmalığı olarak gördüğünü ifade etmektedir. Ona göre ne şehir de ne de eyalette reşit olmayanların saçının uzunluğunu kimin belirleyeceğiyle ilgili bir karar herhalde alınmamıştır. Üçüncü kuaför ise Anna'nın bu isteğinden heyecan duyarak, Anna'ya saçının sol kısmından sarkan lila renge bir kuyruk bırakmayı teklif etmiştir. Bu fikir Anna'nın çok hoşuna gitmiştir. Anna bunu şöyle yorumlamaktadır: "Ganz kahl hätte ich mir vielleicht doch nicht so gut gefallen, aber dieser lila Pony, der zur linken Seite hin in langen Strähne vor dem Ohr auslief, machte die Frisur sogar noch ein bisschen verwegener."⁹ (Boie, 1993, s. 14-15). Anna kafasının yanından sarkan bu kuyruğun saç kesimini daha da cesur gösterdiğini düşünmektedir ve bu haliyle tamamen kazıtmaktan daha da güzel bulmaktadır. Ancak annesinin pek tepki göstermemesi Anna'nın kafasını halen kurcalamaktadır. Nihayetinde 'bir ergenin saçlarını kazıtmasından daha büyük ne olabilir ki', diye düşünmektedir. Anna aslında bunun sebebini bildiğini şöyle aktarmaktadır: Irene ergenlik çağındayken annesi onun saçlarını uzatmasına izin vermediğinden ve sürekli kestirdiğinden dolayı çok kızgındır ve çocuklarının saçlarına

⁸ "Saçımı tamamen bilinçli bir şekilde traş ettirdim, her ne kadar anca üçüncü kuafördeki bir kadın kuaför bunu yapabileceğini söylemiş olsa da. Ondan önceki iki kuaför, reşit olmadığım için ebeveynlerimin onayı olması gerektiğini söylediler ki bu kesinlikle yüzyılın saçmalığı olsa gerek. Şehir veya eyaletteki kanun koyucuların bir kez bile olsun reşit olmayanların saç boyuna kimin karar verebileceği sorusuyla meşgul olduklarını sanmıyorum. Kuaförler çok korkaktı, hepsi bu."

⁹ "Tamamen kazıtsaydım belki benim de hoşuma gitmezdi, ama şu sol tarafta kulağımın yanından aşağı inen perçem, bu saç kesimini daha da bir cüretkâr hale getirdi."

karışmayacağına yemin etmiştir. Bu yeminini de tutmaktadır. Anna bu hareketiyle aslında annesinin bir nevi tepkisini çekmek istemekte, onu yeminini bozmaya itmek istemektedir ama bunu başaramamıştır. Hem de yapılabilecek en büyük çılgınlığı yapsa da! Anna buna aslında çok bozulmuştur. Romanın bir başka yerinde aklından şöyle geçirmektedir:

... und ich überlegte, ob ich mir nicht einfach auch die Strähne abrasieren sollte. Und ganz oben, in der Mitte der Glatze, vielleicht etwas tatöwieren lassen, meinen Namen vielleicht oder >>Fuck!<< oder das Peace-Zeichen. Ich war mir nicht sicher, ob Tatöwierungen auch zu den Dingen gehörten, bei denen Irene sich Toleranz geschworen hatte.¹⁰ (Boie, 1993, s. 20-21).

Anna annesinin tepkisini çekebilmek için saçındaki kuyruğu kazıtıp yerine asice dövme yaptırılmayı da düşünürken, annesinin dövmeyle karşı olan anlayışlılık düzeyini bilmediğinden kararsız kalmıştır. Anna'nın tek çabası aslında annesini ona karışmaya zorlamak, onun dikkatini çekmek veya onu bir şekilde kızdırmaktır, çünkü Irene'nin bu kadar anlayışlı bir anne olması ve hiç bağırmadan ses tonunu koruyarak onlarla konuşması Anna'nın sinirlerini bozmaktadır. Anna bu arada romanın bir yerinde öğleden sonra halının üzerinde uzanıp, Michael Jackson dinlediğini söylemektedir. Dünyaca ünlü pop şarkıcısı Michael Jackson o dönem gençler arasında oldukça popüler hale gelmişti.

Kuşak Çatışması Sorunları

Romanda irdelenen bir diğer ergenlik sorunu, Anna'nın annesinin Lea'nın kararlarına ve tercihlerine karışarak, bazı tercihleri dayatmaya çalışmasıdır. Anna'nın annesi Irene'ye göre çocuklara henüz büyümeden bazı zevkler dayatılmalıdır, çünkü çocuklar bir kez 13 yaşına geldiler mi artık onların kararlarını ve tercihlerini etkilemek hiçbir şekilde mümkün değildir. Irene bu nedenle Lea'nın bir arkadaşına hediye etmek istediği albüme ekleyeceği notu değiştirmiş ve Lea bu nedenle çok üzülmüştür. Lea'nın annesiyle tartıştığını duyan Anna, kardeşinin bağırmasına rağmen annesinin sakin bir ses tonuyla cevap verişini öne çıkarmaktadır. Anna'ya göre annesiyle tartışmak fayda etmemektedir, ama Lea henüz bunu anlayabilecek yaşta değildir ve halen annesiyle kavga etmeyi denemektedir (Boie, 1993, s. 19). Benzer bir olay kardeşi Jason'un doğumgünü davetiyeleri seçimi sırasında da gerçekleşmektedir. Jason kendi doğumgünüdeki davetiyeleri Ninja kaplumbağalı ve Kara Şimşek desenli yapmak istese de, annesi bunun yerine kendi elleriyle hazırladıkları davetiyeleri göndermenin çok daha güzel olacağını söyleyerek çocuklarının fikirlerini ve

¹⁰ “ ... ve acaba perçemi de mi kestirsem diye düşündüm. Sonra en tepeye, kafamın ortasına, bir şey mi dövme yaptırısam, adımı ya da >>Fuck<< ya da barış işareti. Irene'nin anlayış göstereceği şeyler arasında dövmenin olup olmadığından tam emin değildim.”

isteklerini bir kenara bırakıp, onları kendine göre ‘doğru olanı’ yapmaya yönlendirmektedir. Irene’ye göre bu tarz şeyler oyuncak endüstrisinin dayatmalarına boyun eğmek anlamına gelmektedir. Aynı zamanda Irene çevreci bir gruba üyedir ve plastiğe karşı savaş açmıştır. Evde plastik oyuncaklar olmaması için elinden geleni yapmaktadır. Irene’ye göre çocuklar ergenlik çağına geldiklerinde pek makul hareket etmemektedir ve bu nedenle ergenlerle olan problemlerde sakince hareket edilmesi gerektiğini, asıl eğitimin çocukken olması gerektiğini arkadaşlarına telefonda anlatmaktadır. Anna tüm bunları saçmalık olarak görmektedir: “Wie kommt sie dazu, zu glauben, nur weil sie damals mit dreizehn abgedreht hatte, muss das bei mir genauso sein? Ich bin jedenfalls ziemlich klar im Kopf, danke schön.”¹¹ (Boie, 1993, s. 24). Diğer yandan Irene’nin teorilerinin iyi yanları da olduğunu, Geesche adlı kız arkadaşının ise kendisini tam da bu nedenlerden dolayı kışkırttığını belirtmektedir. Çünkü Anna pantolonunda bir delik açsa veya en çılgın makyajla okula gitse de ebeveynleri hiçbir şey söylememektedirler ve bunların gelip geçici şeyler olduğunu düşünmektedirler. Geesche aksine ailesiyle bu nedenle büyük bir kavgaya tutuşabilecek bir ilişkiye sahiptir. Ancak Anna bu nedenle Irene’nin haklı olabileceğini Geesche’ye söylememektedir, çünkü Anna makyaj yapmak yerine uyumayı tercih etmiş ve kışın soğukunda pantolonundaki delikler ona hiç de iyi gelmemiştir. Anna, Irene’nin kendisiyle konuşma şeklini beğenmediği için ona bir seferinde “Irene” yerine “anne” diye hitap eder. Anna’ya göre Irene’yi en çok sinirlendirebilecek sözcük budur. Irene bunun üzerine Anna’ya şunları söylemektedir: “Gott, Anna, ich weiß ja, dass das nur zu dieser pubertären Auflehnung gegen die Autorität gehört,...aber kannst du nicht trotzdem damit aufhören, mich immer Mama zu nennen? Oder, Kompromiss, wenigstens, wenn meine Freundinnen da sind?”¹² (Boie, 1993, s. 26). Anna kendi ergenlik çağındaki problemlerinin annesi tarafından çok iyi anlaşılmasından da hoşlanmamaktadır ve annesinin diğer anneler gibi tepki vermesini beklemektedir.

Bir Çevre Sorunu: Çocuk Parkı

Romanın çevresinde şekillendiği ana sorun ise civardaki bir çocuk parkının kimyasal bir madde nedeniyle zehirli olduğunun anlaşılması, belediye tarafından yenilenmek üzere kapatılmasına rağmen uzunca bir süredir açılmaması ile ilgilidir. Bu nedenle yakın zamanda mahalledeki Sandra isimli bir çocuğa parkın yanında bir araba çarpmış ve çocuğu hastanelik etmiştir. Anna evlerinin yakınındaki çocuk parkından romanda ilk kez ikinci bölümün başında

¹¹ “Kendisi on üç yaşında olduğu zamanlar böyle tuhaf diye, benim de öyle olacağım fikrine nasıl kapılabilir? Benim aklım gayet yerinde, teşekkürler.”

¹² Tanrım, Anna, biliyorum bu yaptığın otoriteye karşı ergenlikten doğan bir başkaldırı ama en azından bana sürekli anne demeyi keser misin? Ya da en azından bir şey de uzlaşalım, en azından kız arkadaşlarım buradayken söylemesen olur mu?”

bahsetmektedir (Boie, 1993, s. 18). Bu anlatımdan okuyucu çocuk parkının kullanıma kapalı olduğunu, çevresine kırmızı-beyaz güvenlik şeridi çekildiğini ve bu şeritlerden bazılarının yırtıldığını veya esnediğini anlamaktadır. “Girmek Yasaktır” levhasının uzun zamandır ortalarda olmadığını belirten Anna burada işlerin yolunda gitmediğinin anlaşıldığını ifade ederken, buraya küçük bir çocuğun girip de zarar görme ihtimalinden çok korkmaktadır. Çünkü burası kapalı da olsa küçük çocuklar için halen bir cazibe alanıdır. Anna’nın bu tasvirinden çocuk parkının herhangi bir nedenle uzunca bir süre önce kullanıma kapatıldığı ve artık güvenlik levhalarının bile zamanla yok olduğu veya zarar gördüğü anlaşılmaktadır. Eserin üçüncü bölümünde ise Anna, erkek kardeşi Jason’u arkadaşı Christian’ın evinden almaya gider. Christian’ın annesi çocukların bu güzel havada evde oynamak zorunda kalmasından yakınarak, çocuk parkının tam bir skandala dönüştüğünü dile getirir. Anna’ya küçük Sandra’nın başına gelenden haberi olup olmadığını sorar ve bu hikayeyi öğrenen Anna evde ailesine anlatır. Irene de oyun parkının tam bir skandala dönüştüğünü söyleyerek, Sandra’yla ilgili üzüntülerini ifade eder. Anna ise artık bununla ilgili birilerinin bir şey yapması gerektiğini düşünmektedir. O esnada babası Rudolf sorar: “Wer sind *die*?” (Boie, 1993, s. 36). Anna, Rudolf’un bu konulardaki görüşünü yineler: “Man soll die Schuld nicht immer bei anderen suchen, wenn man selbst was unternehmen kann”¹³. Irene ise bu sorunu daha fazla önemsemez ve üyesi olduğu çevreci grubun kendisini beklediğini söyleyip ayrılır.

Anna bu sorunu arkadaşı Geesche’ye açar ve birlikte bir şeyler yapmaları gerektiğini söyler. Geesche, Irene’nin bu konuda bir şey yapıp yapmadığını sorduğunda, Anna onun kendi çevre grubuyla meşgul olduğunu ve daha büyük sorunlarla uğraştığını söyler. Anna annesine haksızlık ettiğini düşünür; çünkü annesi parkın kapatılmasından hemen sonra belediyeye açtığı sayısız telefonla bu durumu şikayet ederek takip etmeye çalışmıştır ama sonrasında başka bir şey yapamamıştır. Anna’ya göre zaten çocuklarını parka götürmekle uğraşmak zorunda kalmayan ebeveynler, hele ki dünyada ozon deliği, çöp dağları ve iklim faciası gibi büyük sorunlar varken neden ufacık bir çocuk parkını düşünsünlerdi. Ebeveynler çocuk parkıyla ilgili sorunu unutmuşlardı ve Anna da unutmuştu. Anna ebeveynlerin birkaç haftalık bağırış-çağırıştan sonra bu olayı unutmalarını en büyük skandal olarak görmekteydi. Anna Geesche’ye bu konuyla ilgili şu soruyu sormaktadır: “Wenn das ein Parkplatz gewesen wäre, wenn sie dann einen Parkplatz hätten sperren müssen, ja? Was glaubst du wohl, wie schnell sie da die Erde ausgetauscht hätten, was?”¹⁴ (Boie, 1993, s. 44). Geesche bu durumun

¹³ “İnsan kendisi bir şey yapabilecek halde yapmıyorsa, suçu başkalarında aramamalı.”

¹⁴ Eğer burası bir otopark olsaydı, eğer bu yüzden bir otoparkı kapatmak zorunda kalsalardı? Düşünsene, sence hemen o toprağı ne kadar çabuk değiştirirlerdi, değil mi?”

mümkün bile olmayacağını, yoksa arabalarını nereye park edeceklerini sorar. Anna belediyenin bunun olmasına müsaade bile etmeyeceğini, çünkü öyle bir durumda olay tamamen seçmenlerle alakalı olacağından, bu durumda hemen bir şeyler yapılacağını söylemektedir. Anna ebeveynlerinin bu tavrının şunu gösterdiğini düşünmektedir: “Ihre Autos sind denen wichtiger und die Kinder sind ihnen eigentlich ganz egal!”¹⁵

Anna ilerleyen bölümde anneannesine bu durumu açarak fikrini sorar. Anneanesi, ona bunu belediye başkanına sormasını ve derhal bir şeyler yapılması gerektiğini söyler. Bu fikri benimseyen Anna bunu başka bir şekilde belediye başkanına aktarmaya karar verir. Arkadaşı Geesche ile sonraki görüşmesinde artık harekete geçmek zorunda olduklarını, belediyeye kamusal bir baskı yapılması gerektiğini iletir. Bunun için de en etkili yol olarak televizyonun kullanılabileceğini söyler. Hiçbir televizyon yayıncısının onların hikâyeleri ile ilgilenmeyeceğini düşündükleri için belediyeye sahte bir televizyonunun bölgesel yayınlar şubesi adına bir telefon açıp, söz konusu oyun parkıyla ilgili bir haber yapmayı düşündüklerini söyleyeceklerdir. Geesche, Anna’ya bunun için bir erkeğe ihtiyaçları olduğunu, bir kadının daire başkanı olacağına kimsenin inanmayacağını söyler. Anna buna başta sinirlense de sonunda ikna olur ve okulda tiyatro grubunda görev alan Sven-Oliver adında bir genç bu sırada önlerinden geçer.

Sven-Oliver’den duygusal olarak etkilenen Geesche bu fırsatı kaçırmaz ve onun bu rolün üstesinden geleceği konusunda Anna’yı ikna eder. Anna ile Geesche bir şekilde Sven-Oliver’ı evine giderken yolda durdurup bu konuda yardım isterler. Sven-Oliver bunun bir oyun parkı için olduğunu duyunca onlara yardım etmeye karar verir. Bir gün Anna’nın evinde buluşup, belediye başkanını ararlar ve başkana oyun parkıyla ilgili bir yayın yapmak, kendisiyle ve birkaç çocukla röportaj yapmak istediklerinden bahsederek bir randevu alırlar. Randevu belediye meclis toplantısının olduğu gün gerçekleşecektir ve Anna aynı gün kardeşinin doğum günü kutlamasında çocuklara göz kulak olmakla görevlidir. Anna o güne kadar bütün her şeyi organize eder. Bütün çocuklara ellerinde taşıyacakları lambalardan yaptırır ve onlarla bir fener alayı yürüyüşü yapacaklarını ailelere duyurur. O gün Geesche’nin de yardımıyla tüm çocukları belediye binasındaki meclis toplantısına götürür. Belediye meclisi üyeleri çocukların gelmesinden hiç hoşnut değildirler ve onları çıkartmak isterler. Belediye başkanı televizyondan gelecek misafirler olduğunu düşündüğünden çocukların kalmasına ve taleplerini söylemesine izin verir. Ancak televizyondan kimsenin gelmemesi tam planlarını suya düşürecekken, kapıda Anna’nın anneanesiyle onun bir arkadaşı toplantı

¹⁵ “Onların arabaları daha önemli ve çocukları onların umurunda bile değil.”

salonuna girerler ve sanki televizyondan gelmiş gibi müdürlerinin başka bir yerde çekimde olduğunu şimdilik önden kendilerinin geldiklerini söylerler. Çocukları dışarıya çağıran Anna'nın anneannesi, diğer yerel basın temsilcilerinin de çocuklarla dışarıda röportaj yapmalarını sağlar.

Anna'nın yaptığı bu eylem, hem ailesinin hem de diğer çocukların ailelerinin tepkisini çekmiştir. Anna bu eylemin en azından gazetede yayınlamasıyla bazı şeylerin harekete geçeceği umudunu taşıırken, yerel gazetelerin sadece birinde küçük bir haber yayımlanmıştır. Buna sinirlenen Anna, annesine gazetelerin sadece kendilerine uyan şeyleri mi yazdığını sorarak basın özgürlüğünden dem vurur. Annesi, basın özgürlüğünün elbette var olduğunu, ama yerel bir gazetede çok da yer bulunmadığından, ancak daha önemli haberlere yer verildiğini söyler. Tüm bu gerçekler Anna'yı daha da üzmektedir. Annesinin bu konuya çok üzülmemesi, çok sinirlenmemesi gerektiğini söylemesi, onu daha da kızdırmıştır. Bu konunun önemsiz olarak görülmesi Anna'yı başka eylemler yapmaya iter.

Aradan geçen zaman içerisinde bir süre Geesche ile görüşmesi yasaklanan Anna ile Sven-Oliver arasında duygusal bir bağ da oluşmaya başlar. Diğer yandan çocuk parkına dikkat çekebilmek için başka şeyler yapmak gerektiğini düşünen Anna, Sven-Oliver'dan gece vakti belediye binasının da bulunduğu çarşı meydanında onunla buluşmasını ister. Anna ile buluşan Sven-Oliver, Anna'nın planına şüpheli bir şekilde yaklaşır. Anna, belediyenin önünde bazı yerleri kapatmak için kullanılan taşları alarak her bir arabanın park edeceği yere koyup, sonra tüm bu taşlara bağlı bir şeridi de belediye binasının kapısına bağlamayı planlamaktadır. Şeridin üzerine de bir not düşecektir: "Wer keinen Platz für die Kinder schafft, braucht auch keinen Platz für Autos"¹⁶. Sven-Oliver kendisine pek yardım etmeyi tercih etmez ama Anna ile gitgide birbirlerinden hoşlanmaya başlarlar. Sonuç olarak Anna ne olursa olsun, oyun parkı açılana dek pes etmeyeceğini gösterir ve taşları tek başına park yerlerine yerleştirmeye başlar.

Romanın Arka Planında Almanya'da Yaşananlar

Eserin yazıldığı 1992 yılına gelinen süreçte daha önce de bahsedildiği gibi Avrupa'da büyük bir nükleer facia yaşanmıştır. O dönem SSCB'ye bağlı Ukrayna'da bulunan Çernobil Nükleer Santrali'nde 1986 yılında bir patlama gerçekleşmiş ve ardından radyoaktif bulutlar çevre ülkelere zehirli kimyasalları taşıyarak felaketin tüm Avrupa kıtasını kaplayacak şekilde çok geniş bir coğrafyada sonuçlar doğurmasına neden olmuştur. Bu felaket tüm dünyada olduğu gibi bilhassa Avrupa ülkelerinde nükleer enerjinin sil baştan sorgulanmasına yol

¹⁶ Çocuklara park yeri yapmayanların, arabalarına da park yeri yok!"

açmıştır. O güne kadar oldukça güvenli olarak kabul edilen nükleer santrallerin yol açabileceği felaketler gün yüzüne çıkmıştır ve bu konu elbette birçok nükleer santrale sahip Almanya’da siyasi tartışmaları tetiklemiştir. Almanya’da belirli çevreler zaten yetmişli yıllardan beri nükleer santrallere karşı eylemler düzenlemekteydi. Almanya’nın o dönem görece yeni kurulan siyasi partilerinden olan Yeşiller Partisi başından beri nükleer enerjiye karşıydı ve Çernobil faciasından sonra bu konuda hükümetlerden daha radikal taleplerde bulundu. Ancak Batı ve Doğu Almanya’nın 1990 yılında birleşmesiyle bu konular unutuldu ve Yeşiller Partisi gündeminde de arka plana düştü. Bu noktada yazının toplumsal hafızayı güçlendirici rolü ortaya çıkmıştır. Kirsten Boie ve diğer yazarlar çevre konularını elden bırakmak bir kenara dursun, çevre konularını sadece nükleer enerji konusundan değil, farklı birçok açıdan da kaleme almaya devam ederek, çevreye duyarlı bir nesil yetişmesine katkı sağlamaya çalışmışlardır. Kirsten Boie bugün sosyal yardımlaşma ve çevre konularında birçok çeşitli dernekte aktif rol almakta ve yine birçok proje veya örgütü de desteklemektedir. Boie ve çevre konusunda yazan diğer yazarları okuyan çocuklar günümüzde büyüdüler ve birçoğunun muhtemelen kendi çocukları var. Bugün belki bu çocukların bazıları, kim bilir belki ebeveynleriyle birlikte, Greta Thunberg’in organize ettiği eylemlere katılmaktalar.

Günümüzün Genç Etkinciliği Örneği: Greta Thunberg

Bu çalışmada çözümlemesi yapılan eserin başkişisi olan Anna, kendi dünyasındaki bir çevre sorununa karşı etrafını harekete geçirerek, eylemler yapmaya başlamıştır. Benzer şekilde günümüzün çevre sorunlarına dikkat çeken bir isim de İsveçli genç etkinçi Greta Thunberg’dir. Thunberg, iklim değişikliğine dikkat çekmek için 2018 yılının Ağustos ayında tek başına başlattığı eylemde, okul saatlerinde İsveç parlamentosu önünde oturma eylemi yapmıştır. Daha sonra bu eylemini sadece Cuma günleri yaparak (www.independentturkish.com) *Fridays for Future* adını vermiş ve bu eylemi Instagram sayfasında paylaşmaya başladıktan kısa bir süre sonra bu eylem tüm dünyaya yayılmıştır. Öyle ki, 2019 yılı Ocak ayında Davos’ta gerçekleşen Dünya Ekonomik Forumu’nda konuşmaya davet edilen Thunberg, bu etkinliğe uçakların aşırı karbondioksit salınımı yapması nedeniyle 32 saat süren tren yolculuğuyla varmıştır. Bu etkinlikte oldukça dikkat çekici bir çağrı yapmıştır:

Adults keep saying: ‘We owe it to the young people to give them hope.’ But I don’t want your hope. I don’t want you to be hopeful. I want you to panic. I want you to feel the fear i feel

everyday and then i want you to act. I want you to act as if you would in a crisis. I want you to act as if the house was on fire. Cause it is.¹⁷

Thunberg, Davos'taki konuşmasından sonra verdiği röportajda;

Emisyonların büyük çoğunluğu, çok küçük bir zümre tarafından yayılıyor ve dünyanın en zenginlerinden olan bu kitle bugün Davos'ta. Bu insanların elinde gerçekten bir şeyleri değiştirecek güç var, dolayısıyla da büyük bir sorumlulukları var. Ekonomik çıkarlarını bir kenara bırakıp dünyanın gelecekte de insanlara ev sahipliği yapabilmesi için çalışmalılar.

diyerek dünyadaki servet sahiplerine de sert mesajlar vermiştir. Ardından 25 Ocak 2019 tarihinde Avrupa'nın birçok başkentinde binlerce okul çağındaki genç okula gitmeyerek ve onlara katılan bazı yetişkinlerle, meydanları doldurarak küresel ısınmaya dikkat çekme amaçlı eylemlerde bulunmuşlardır. Benzer bir eylem yine 20 Eylül 2019'da küresel çapta gerçekleşerek, milyonların katılımıyla büyük yankı uyandırmıştır. Popülerliği gün geçtikçe artan Thunberg, Mayıs ayında Times dergisi tarafından "Dünyanın en etkili kişisi" seçilirken, Ekim ayında Uluslararası Çocuk Barış Ödülü'ne layık görülmüştür. BM Genel Kurulu'nda tüm dünya liderlerine "Bu çok yanlış. Burada olmamalıydım. Okyanusun diğer tarafında okulumda olmalıydım. Ama hala umut gençlerde diyorsunuz. Bu ne cüret? Boş laflarınızla benim rüyalarımı, çocukluğumu çaldınız" şeklinde çıkışması, Thunberg'i küresel çapta bir aktör haline getirmiştir.

BM Genel Kurulu'ndan sonra normalde Şili'de yapılması planlanan Dünya İklim Zirvesi'ne gitmeye hazırlanan Thunberg, Şili'de gerçekleşen eylemler nedeniyle İspanya'ya alınan etkinliğe gitmek için uçak haricinde bir arayışa girmiştir. Avustralyalı sosyal medya fenomenleri Riley Whitlum ve Elayna Carasu ile İngiliz profesyonel yatçı Nikki Henderson Thunberg'e yardım etmeyi kabul ederek, Avrupa'ya iki haftadan uzun süren bir yolculuğun ardından varmışlardır. Kullandıkları katamaran, enerji için güneş panelleri ve hidroelektrik jeneratörü kullandığından Thunberg'in seyahatlerinde kullandığı çevre dostu araçlar ayrıca bir farkındalık oluşturmaya başlamıştır. Portekiz'e varan Thunberg, yaptığı açıklamada gençlerin gücüne vurgu yapmış ve toplumu gençlerin gücünü dikkate almaları konusunda sert bir şekilde uyarmıştır.

İspanya'da katıldığı iklim zirvesi öncesinde yapılan "İklim İçin Yürüyüş" temalı etkinliğe de katılan Thunberg, "Etkinciler olarak her geçen gün büyüyoruz ve daha çok çalışıyoruz. Bir yıldır aktif haldeyiz ama bu siyasi eyleme dönüşmüyor. Siyasetçiler harekete

¹⁷ "Yetişkinler hep gençlere umut vermekten söz ediyor. Ama ben sizin umudunuzu istemiyorum. Ben sizin paniklemedenizi istiyorum. Benim her gün hissettiğim korkuyu hissetmenizi istiyorum. Bir kriz anında gibi davranmanızı istiyorum. Eviniz yanıyormuş gibi davranmanızı istiyorum. Çünkü şu anda olan bu."

geçmeli, artık bir dakika bile bekleyemeyiz. Sosyal adaletten konuşurken buna çevre adaletini de dahil etmemiz gerekir.” şeklinde bir açıklama yapmıştır. Bunun üzerine, ABD Başkanı Trump Thunberg ile ilgili olarak “parlak ve harika bir geleceğe sabırsızlıkla bakan çok mutlu bir genç kız” diye kinayeli bir yorumda bulunurken, Brezilya Başkanı Bolsonaro kendisinden “şımarık bir çocuk” diye bahsetmiştir. Ardından Times dergisi Thunberg’i yılın kişisi olarak seçmiştir. Thunberg’in kapağı olduğu bu sayıda haber “Gençliğin Gücü” başlığı ile verilmiştir. Thunberg bu ödülü alan en genç kişi olarak tarihe geçmiştir. ABD Başkanı Trump, Twitter’da yaptığı açıklamada Thunberg’in yılın kişisi olarak seçilmesini eleştirmiştir. Trump’ın bu eleştirileri, dünyanın birçok ileri gelenlerinin tepkisini çekmiştir. Örneğin eski ABD Başkanı Obama’nın eşi Michele Obama gibi tanınmış isimler sosyal medyada Thunberg’e destek mesajları paylaşmıştır. Diğer yandan Dünya Ekonomik Forumu’nun kurucusu ve CEO’su Klaus Schwab “Nasıl bir Kapitalizm istiyoruz?” adlı yazısında, paydaşlar kapitalizminin yükselen bir kavram olduğunu ortaya koyarken bunun başlıca nedeni olarak “Greta Thunberg Etkisi”ni öne sürmüştür: “16 yaşındaki bu İsveçli iklim etkincisi bizlere bugünkü ekonomik düzenin çevreye verdiği zarar nedeniyle gelecek nesillere ihanet anlamına geldiğini bizlere hatırlattı.”

Bu çalışmada ele alınan eser ile Greta’nın eylemleri ve yaşadıkları arasında bazı ortak noktalar bulunmaktadır. Öncelikle hem Anna hem de Greta kendilerini rahatsız eden bir çevresel sorunu önlemek adına harekete geçmeye karar vermişlerdir. Anna’nın annesi çevreci bir gruba üyedir ve büyükannesi de Anna’yı eylemlerinde desteklemiştir. Greta’nın ebeveynlerinin de çevre konusunda duyarlı oldukları bilinen bir gerçektir ve Greta’yı eylemlerinde desteklemektedirler. Çevre konusunda bilinçli ve etkin ebevenylerin olduğu bir ortamda yetişen çocukların, genel olarak çevresel sorunları görmezden gelmedikleri ve bu konuda birer etkili aday olabilecekleri varsayılabilir. Bu süreçte ebeveynlerin desteğinin, çocuk ve gençler için önemi ortaya çıkmaktadır. Anna’nın annesi bir çevreci gruba üyedir ve çevresindeki birçok çevresel konuda duyarlılıklarını sıklıkla dile getirmektedir ancak çocuk ve gençleri ilgilendiren konuları hem Anna’nın hem de diğer gençlerin ebeveynleri zamanla unutmaktadır ve anlaşılan pek önemsememektedir. Buna politikacıların da dahil olduğu söylenebilir. Romanda politikacıların sadece seçimleri düşünerek hareket ettikleri ve bu nedenle oy verme hakkı olmayan çocuk ve gençlerin sorunlarını göz ardı ettikleri vurgulanmaktadır. Benzer şekilde Greta da tüm eylemlerinde yetişkinleri ve politikacıları suçlamakta, günümüz ve geleceğin çevre sorunlarının nedeni olarak göstermektedir. Romanda işlenen politikacı profiliyle, günümüzde dünya siyasetinin baş aktörlerinin bazılarının

Greta'ya olan yaklaşımları büyük benzerlikler içermektedir. Romanda belediye meclisindeki üyeler, çocukların gelmesinden hiç hoşnut değillerdir ve onların bir an önce salondan çıkmalarını ister. Basın temsilcilerinin geleceğini bekleyen belediye başkanı ise, istemeyerek de olsa çocukların bir süre daha salonda kalmalarına göz yumar. Elbette günümüzde gençlerin medyaya ulaşmaları ve küresel boyutta bir eylem başlatabilmeleri geçmişe kıyasla oldukça kolay ve hızlı şekilde gerçekleşebilmektedir. Bu da Greta'yı bugün neredeyse tüm dünyanın tanıdığı bir aktör haline getirmiştir. Uluslararası kuruluşların toplantılarında yaptığı sert konuşmalar da onu bazı politikacıların alaya almasını tetiklemiştir. Her ne olursa olsun, yetişkinlerin istese de yapamadığı büyük değişiklikleri gençler cesaretleri ve tahmin edilemez hamleleriyle yapma şansına sahiptirler. Sosyal medyanın da bu noktadaki rolü yadsınamaz bir gerçektir. Romanda Anna'nın dönemin teknolojik imkanları ölçüsünde kendi bulunduğu bölgede bile ses getirmesi oldukça zordu. Bunun dışında elbette gençleri destekleyen politikacılar ve birçok uluslararası aktör vardır. ABD eski başkanı Barack Obama'nın eşi Michelle Obama, Almanya Şansölyesi Angela Merkel ve diğer birçok sosyal medya fenomeni Greta'ya destek mesajları göndermekte, onunla biraraya gelerek desteğini duyurmakta veya Greta'nın eylemlerine veya gezilerine sponsorluk yapmaktadır.

Eylemlere katılan çocuk ve gençlerin yaşları açısından bakıldığında da romanla günümüzde Greta'nın başlattığı eylemler arasında benzerlikler vardır. Anna kardeşinin doğumgününe katılan çocukları ve okuldan arkadaşlarını eyleme dahil ederken, Greta'nın da çocuk, ergen veya genç demeden her kesimi eylemlerine davet ettiği ve harekete geçirdiği görülmektedir. Çocukların küresel düzeyde eylemlere katılmaları açısından bu tüm dünyada bir ilktir.

Sonuç

Doksanlı yılların başında Almanya'da yayımlanan "Jeder Tag ein Happening" eseri, yansıttığı birçok özelliği ile bir genç kız yazını örneği olarak anılabilir ve öykülediği gündelik sorunlar bakımından da sorun odaklı gençlik yazını kategorisine girmektedir. Görülüyor ki; Avrupa'da seksenli yıllardan itibaren çevre etkinsiliği giderek daha çok büyümekte ve tüm dünyaya yayılmaktadır. Bunun da nedeni, çevre konusunda henüz istenilen düzeyde önlemlerin alınmamış olmasıdır. Doksanlı yıllarda yazılmış olan çevre sorunu odaklı bu gençlik romanı da gençleri çevrelerindeki sorunlara çözüm bulmada etkinsiliğe yönlendirmesi açısından düşünüldüğünde, bir değerler eğitimi aracı olarak görülebilir. "çevre" ya da "doğa" evrensel değerler arasında yer almaktadır ve bu değerlerin eğitimi, sahip çıkılması ve korunması insanoğlu açısından büyük önem arz etmektedir. Son dönemde çocuk ve gençler bu tür yazın

yoluyla, bireysel olarak da birçok şeyi değiştirebilecekleri yönünde güdülenmekte, evde veya günlük yaşamlarında yapacakları ufak değişikliklerin küresel etkileri olduğu yönünde eğitilmektedir. Geleceğe umutla bakabilmek için, günümüz çocuk ve gençlerinin çevre konusunda bu denli bilinçli ve aktif bireyler olarak eyleme geçmeleri de ayrıca bir dayanaktır.

Bu çalışmaya konu olan eser başkışisi Anna ile Greta Thunberg karşılaştırıldığında, ergen sorunsalları açısından pek çok benzerlik bulunduğu görülmektedir. Ergen alt kültürünün temel özelliği olan isyan motifi, G. Thunberg’de mevcut olup, girişimci ya da etkinlik anlamında liderliğe soyunması, ergen dünyasının değişimlere önyak olan özelliklerini çağrıştırmaktadır. Greta’nın yetişkinler dünyasına karşı başlattığı isyan aynı zamanda kuşak çatışmasını da gündeme getirmektedir ki bu eserde de bu çatışmalar bulgulanmıştır. Eserden günümüze değin dünya değişmiş ve sürekli bir değişim içerisinde. Ancak görülüyor ki, ergen dünyası ve özellikleri geçmişte olduğu gibi bugün de biyolojik ve ruhsal benzerlikler gösterirken, davranış açısından da bir takım ortak özellikler göstermektedir. Ergen dünyası her zaman için isyankar bir özelliğe sahiptir. Ergen gençlerin değişim ve çevre olaylarına karşı son derece büyük duyarlıkları bulunmaktadır ve bu anlamda toplumlara örnek olabilmekte pek çok hareketin öncüleri olabilmektedir. Bu da Anna ile Greta’nın ergenlik bağlamında önemli ortak yanlarıdır. Araştırmaya konu olan eserin genel arka planını oluşturan çevre bilinci ve hareketi de Greta’nın başını çektiği çevreci hareketle özdeşleştirilebilir. Bu anlamda önemli benzerliklerin olduğu görülmektedir. Bu çalışmadan hareketle çevre sorun odaklı kitapların ergenlere okutulmasının ya da yazın derslerinde bu tarz kitaplara yer verilmesinin çevre bilinci açısından son derece önemli katkıları olacağı değerlendirilmektedir.

Kaynakça

- Asutay, H. (2013). Ergenlik (İlkgençlik) romanı ve alman gençlik yazınındaki tarihsel gelişimi. *Zeitschrift für die Welt der Türken (ZfWT)*, 5(2), 7-18.
- Asutay, H. (2017). Almanya’da gençlik ve gençlik kültürleri kavramlarının tanımı ve tarihsel gelişimi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 59-74.
- Benmayor, G. (2019, 15 Aralık). Greta Thunberg etkisi nedir?. *Hürriyet Gazetesi*.
<http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/gila-benmayor/greta-thunberg-etkisi-nedir-41397639>
- Boie, K. (1993). *Jeder Tag ein Happening*. Hamburg: DTV Junior.
- Echterling, C. (2016). How to save the world and other lessons from children’s environmental literature, *Children’s Literature in Education*, 47, 283-299.
- Ewers, H.-H. (1989). Zwischen Problemliteratur und Adoleszenzroman. Aktuelle Tendenzen der Belletristik für Jugendliche und junge Erwachsene. *Informationen des Arbeitskreises für Jugendliteratur (Tagungsberichte)*, 15(2), 4-23.
- Ewers, H.-H. (1992). Der Adoleszenzroman als jugendliterarisches Erzählmuster. *Der Deutschunterricht*, 6, 291-297.
- Ewers, H.-H. (2000). Was ist Kinder- und Jugendliteratur? Ein Beitrag zu ihrer Definition und zur Terminologie ihrer wissenschaftlichen Beschreibung. *Taschenbuch der Kinder- und Jugendliteratur* (1. baskı) içinde (s. 2-16). Baltmannsweiler: Schneider-Verlag.
- Flaker, A. (1975). *Modelle der Jeansprosa: Zur literarischen Opposition bei Plenzdorf im osteuropäischen Romankontext*. Frankfurt: Scriptor Verlag.
- Gansel, C. (1994). Jugendliteratur und jugendkultureller Wandel. *Jugendkultur im Adoleszenzroman* (1. baskı) içinde (s. 13-42). Weinheim und München: Juventa Verlag.
- Gansel, C. (1998). Authentizität-Wirklichkeitserkundung-Wahrheitsfindung. Zu aktuellen Entwicklungslinien in der Literatur für Kinder- und Junge Erwachsene, *Ein Satz* (1. baskı) içinde (s. 80-90). Linz: Adalbert-Stifter-Institut des Landes Oberösterreich.
- Greta Thunberg BM iklim zirvesine yelkenli ile gidecek (2019, 31 Temmuz). *İklim Haber*.
https://www.iklimhaber.org/greta-thunberg-bm-iklim-zirvesine-yelkenli-ile-gidecek/?gclid=EAIaIQobChMI4If5_dTQ5QIVybTtCh1CyQHgEAAYASAAEgLVfD_BwE

- Greta Thunberg: Dünya liderlerine kafa tutan kız çocuğunun hikayesi. (2019, 11 Aralık). *BBC Türkçe*.https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-49824045?fbclid=IwAR3d5vB7X_whRIFmfGD0Kb43wTLXUiCPycnvi9r7beRjocf867so6MVX6Q
- Greta Thunberg: İnsanlar 'öfkeli çocukları' hafife alıyor (2019, 4 Aralık). *BBC Türkçe*.
https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-50653977?fbclid=IwAR0-OXz_Obr_x9WYSSJN6H1yPDOMT7UKC-Pw-dqBsFS4NBzsmAIP47Xjf0I
- Greta Thunberg, İklim zirvesine protesto ile başladı: Dünya liderleri bize ihanet ediyor (2019, 7 Aralık). *Euronews Türkçe*. <https://tr.euronews.com/2019/12/07/greta-thunberg-iklim-zirvesi-ne-protestoyla-basladi-dunya-liderleri-bize-ihanet-ediyor>
- İsveçli Greta Thunberg ve Kamerunlu Divina Maloum Uluslararası Çocuk Barış Ödülü'nü kazandı (2019, 5 Ekim). *BBC Türkçe*. <https://www.bbc.com/turkce/49945802>
- Küresel ısınmaya karşı Avrupa'da öğrenciler sokağa çıktı. (2019, 25 Ocak). *BBC Türkçe*.
<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-47003927>
- Schweikart, R. (1996). Adoleszenz im Medienzeitalter. *Deutschunterricht*, 4, 44-55.
- Seuss Geisel, T. (1971). *The Lorax*. New York: Random House Books for Young Readers.
- Who is Greta Thunberg, the #FridaysForFuture activist?. (2019, 29 Kasım). *BBC Online*.
<https://www.bbc.com/news/world-europe-49918719>